

Kuntoutussäätiö

Kuntoutussäätiö
Tutkimus- ja kehittämishankkeet
2015–2018

Laadukasta käytäntölähtöistä tutkimusta

Kuntoutussäätiön toiminnan ytimessä on laadukas käytäntölähtöinen tutkimus. Teemme sekä lyhyitä selvityksiä ja arviointeja että pidempiä tutkimushankkeita ja tarjoamme tutkimustamme yhteiskunnallisten järjestelmien, järjestöjen ja kuntoutujien tueksi. Tavoitteenamme on kehittyä merkittäväksi kuntoutusalan tutkimuskeskukseksi Euroopassa sekä lisätä tutkimustiedon yhteiskunnallista vaikuttavuutta kehittämällä tutkimusviestintää ja tiedolla vaikuttamisen tapoja.

Olemme koonneet tähän esitteeseen tiiviissä muodossa tietoa hankkeistamme vuodesta 2015 lähtien. Tarkemmat tiedot sekä käynnissä olevista että jo aiemmin päättyneistä hankkeistamme löytyvät osoitteesta **www.kuntoutussaatio.fi/hankkeet**. Myös kaikki julkaisumme ovat verkossa ja voit tutustua niihin osoitteessa **www.kuntoutussaatio.fi/julkaisut**.

Olemme aina kiinnostuneita uusista ajatuksista ja yhteistyöstä, joten ota yhteyttä, jos hankkeemme herättivät kiinnostusta!

Riikka Shemeikka
Johtaja, tutkimus ja kokeilut
Kuntoutussäätiö

Sisällys

- 4 Osallisuus
- 6 Oppimisen tuki
- 9 Paikallisuus ja maahanmuutto
- 10 Toimintakykykuntoutus
- 13 Työelämä
- 16 Arviointi

Osallisuus

Kansalaisuuden kuilut ja kuplat / Tackling Biases and Bubbles in Participation (BIBU) (2017–2021)

BIBUssa tutkitaan miten kansalaisten osallistuminen, poliittiset intressit ja politiikan teko ovat muutoksessa Suomessa. Hankkeessa kehitetään demokraattisia innovaatioita, jotka vahvistavat kansalaisten osallisuutta, inklusiota ja demokraattisen päätöksenteon responsiivisuutta. Hanketta rahoittaa Suomen Akatemia ja Kuntoutussäätiö toimii siinä vuorovaikutuskumppanina.

Mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien tupakoinnin lopettamisen tukeminen (hallituksen kärkihankkeen KS-osio) (2017–2018)

Hankkeen päämääränä on edistää mielenterveys- ja päihdepotilaiden terveyttä ja tukea tupakoinnin lopettamista julkisen terveydenhuollon ja päihdepalvelujen toimintaa tukemalla. Hanke kuuluu hallituksen Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta -kärkihankkeeseen.

Osallistuminen järjestölähtöisen päihde- ja mielenterveystutkimuksen ohjelman (MIPA) toteutukseen (2015–2018)

Kyseessä on ohjelma päihde- ja mielenterveysjärjestöjen terveyttä ja hyvinvointia edistävän sekä ongelmia ehkäisevän ja korjaavan työn tutkimuksen sekä siihen pohjautuvan kehittämistyön toteuttamiseksi. Toteutus tapahtuu alan järjestöjen yhteistyöhankkeena, jossa A-klinikkasäätiö toimii koordinaattorina. Mukana ovat myös A-kiltojen liitto, Ehyt ry, Irti Huumeista ry, Kuntoutussäätiö, Mielenterveyden keskusliitto, Omaiset Huumetyön Tukena ry, Sininauhaliitto ja Suomen Mielenterveysseura). Rahoittajana on RAY/STEA.

Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke (SOSKU) (2015–2018)

Hankkeen tavoitteena on työelämän ulkopuolella ja heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työ- ja toimintakyvyn edistäminen sekä asiakkaiden sosiaalisen osallisuuden tukeminen. Hankkeessa kehitetään valtakunnallisia sosiaalisen kuntoutuksen toimintamalleja, joita tuetaan tutkimuksella ja koulutuksella.

Hankkeen kehittämistyö tukee uuden sosiaali- huoltolain toimeenpanoa. Hanketta rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto ESR ja hankkeen osatoteuttajat.

Tapatuunaus – Työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien alkoholinkäytön yhteisölähtöinen vähentäminen (2017–2018)

Tapatuunaus-projektissa kehitetään yhteisölähtöistä toimintamallia alkoholinkäytön vähentämisen tueksi ja tarjotaan kokemustietoon pohjaavia työkaluja ammattilaisille asiakkaiden alkoholinkäytön vähentämisessä tukemiseksi. Kokonaisuudessaan hanke toteutetaan tutkijoiden, kokemusasiantuntijoiden, ammattilaisten ja ryhmiin osallistuvien yhteistyönä. Hanke toteutetaan sosiaali- ja terveysministeriön terveyden edistämisen määrärahalta.

Vankeusaika mahdollisuutena (2016–2019)

Hankkeen pitkän aikavälin tavoitteena on lisätä vankeusrangaistukseen tuomittujen yhteiskunnallista osallisuutta edistämällä heidän kuntoutukseen, koulutukseen ja työelämään ohjautumistaan sekä rikollisuudesta irtautumistaan. Välittöminä tavoitteina on 1) kehittää verkostoyhteistyössä vaikuttavia, oikea-aikaisia ja kustannustehokkaita (päällekkäistä työtä vähentäviä) osallisuutta ja työllistymistä tukevia palvelupolkuja, 2) tuottaa tietoa vapautuvien vankien työ- ja toimintakyvystä palveluiden järjestämiseksi ja 3) tehdä suosituksia eri viranomaisille yhteistyön kehittämiseksi ja vahvistamiseksi. Kuntoutussäätiön osahankkeen tavoitteena on tukea kehittämistyötä sekä arvioida hanketta toisaalta kehittävänä arviointina ja toisaalta lopputulosarviointina. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto.

Vertaisuus ja kokemusasiantuntijuus järjestöissä (MIPA-hankkeen osio) (2017–2018)

RAY/STEA:n rahoittaman hankkeen tavoitteena on selvittää vertaisuuden ja kokemusasiantuntijuuden merkitystä toipumisen tukena päihde- ja mielenterveysjärjestöissä. Hankkeessa selvitetään vertaisten ja kokemusasiantuntijoiden tehtäviä ja roolia järjestöissä, toimimisen motiiveja, sitoutumista ja identifioitumista järjestöön sekä mahdollisesti vertaisuuteen

ja kokemusasiantuntijuuteen liittyviä riskitekijöitä. Kokemusasiantuntijuuden osalta selvitetään lisäksi, kuinka kokemustietoa hyödynnetään palveluiden kehittämisessä ja kuinka työparityöskentely ammattilaisen ja kokemusasiantuntijan välillä toimii sekä luodaan kehittämisehdotuksia prosessin ja toimijoiden yhteistyön parantamiseksi.

Liikunta ja osallisuus (2015–2017)

RAY/STEA:n rahoittaman hankkeen tavoitteena oli pitkäaikaissairaiden ja liikuntavammaisten osallisuuden ja sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen sote-järjestöjen jäsenilleen tarjoamissa liikuntatoiminnoissa. Neljällä alueella (Mikkeli, Pori, Seinäjoki ja Vaasa) toiminut hanke tuki sote-, vapaa-ajan ja liikuntajärjestöjen välistä yhteistyötä ja loi foorumeita sektorien väliseen toiminnalliseen keskustelu-yhteyteen, tiedon kartoittamiseen ja kehittämistyöhön. Hankkeen keskeisiä yhteistyötahoja olivat Allergia-, Iho- ja Astmaliitto, Neuroliitto, Suomen Mielenterveysseura ja Soveltava Liikunta (SoveLi).

Selvitys pohjoismaisen hyvinvointimallin vahvuuksista, mahdollisuuksista ja tulevaisuuden haasteista (2016)

Hankkeessa selvitettiin pohjoismaisen hyvinvointimallin vahvuuksia ja heikkouksia yhteiskunnallisen kestävyuden ylläpitämisessä. Aineistoina olivat mm. aiempien yhteispohjoismaisten hankkeiden tulokset ja suositukset, systemaattinen monitieteinen kirjallisuuskatsaus pohjoismaista hyvinvointimallia koskevaan tutkimukseen sekä asiantuntijoiden haastattelut ja työpaja. Kuntoutussäätiön yhteistyökumppaneina hankkeessa olivat Oxford Research, Svenska social- och kommunalhögskolan ja WOM Oy. Hanke oli Norden-hankkeeseen liittyvä esiselvitys, jonka tilaaja oli sosiaali- ja terveysministeriö.

Erityisryhmien hajautettua asumista koskeva selvitys (2015)

Selvityksessä kuvattiin ja arvioitiin asunottomien, kehitysvammaisten ja muiden vammaisten ihmisten sekä mielenterveyskuntoutujien hajautetun asumisen ratkaisuja Suomessa ja ulkomailla. Selvityksessä tuotettiin kehittämisselvetuksia, joita voidaan hyödyntää erityisryhmien asumisen kansallisissa linjauksissa, kuntien toiminnassa sekä asumis- ja palveluratkaisujen toteuttamisessa. Ympäristöministeriö rahoitti selvityksen.

Sosiaalisen lomatoiminnan ja sopeutumisvalmennuksen kehittäminen (2015)

Toiminnassa tutkittiin ja kehitettiin sosiaalista lomatoimintaa. Tulokset on julkaistu Kuntoutussäätiön Työselosteita-sarjassa. Toiminta toteutettiin Maaseudun terveys ja lomahuollon ja RAY:n kohdennetun toiminta-avustuksen tuella.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuntoutuksen nykytila ja kehittämistarpeet (2012–2015)

Kelan rahoittaman tutkimushankkeen kohderyhmänä olivat nuoret, joiden riski ajautua ammatillisen koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle oli keskimääräistä suurempi. Tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva kohderyhmän suuruudesta, palvelutarpeista ja -prosesseista sekä elämänvaiheen kannalta tärkeistä hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä. Tulokset julkaistiin Kelan Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia-sarjassa.

Oppimisen tuki

Fokus opinnoista tuetusti työllistymiseen (2017–2018)

Hallituksen OTE-kärkihankkeena toteutettavan Ammattiopisto Spesian hallinnoiman FOKUS-hankkeen tavoitteena on kehittää Keski-Uudellemaalle yhteistyömalli tukemaan ammatillisten erityisopiskelijoiden siirtymää opinnoista työelämään. Mallia kehitetään yhteistyössä alueen ammatillisten oppilaitosten, työllistymistä edistävien palveluiden ja alueen työpaikkojen kanssa. Kuntoutussäätiö toimii hankkeen osatoteuttajana ja sen vastuulla on aihealuetta kokoavan kirjallisuuskatsauksen laatiminen, uraohjausta tukevan menetelmän kehittäminen sekä koko hankkeen sisäinen arviointi. Rahoittaja on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Helmi-hanke (2016–2018)

Hankkeessa kehitetään psykososiaalista hyvinvointia kartoittava arviointimenetelmä (POINT) ja ohjauksen toimintamalli ammatillisten oppilaitosten käyttöön. ESR-rahoitteesta kehittämishankkeesta vastaa Invalidiliitto/Spesia-ammattiopisto. Kuntoutussäätiö vastaa hankkeen POINT-menetelmän tutkimuksellisesti kehittämisestä. Tavoitteena on tehostaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllisen ohjauksen tuloksellisuutta ja koulutuksen läpäisyä. Hankkeen rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR).

Kelan harkinnanvaraisen neuropsykologisen kuntoutuksen toteutuminen ja vaikutukset (2017–2018)

Hankkeen tavoitteena on tukea Kelan harkinnanvaraisen neuropsykologisen kuntoutuksen toteutumista ja kehittämistä kartoittamalla kehittämiskohteita ja kokoamalla olemassa olevia hyviä käytäntöjä. Tutkimuksessa selvitetään Kelan harkinnanvaraisen neuropsykologisen kuntoutuksen toteutusta ja kuntoutuksen vaikutuksia. Siinä myös tutkitaan mm. kuntoutuksen myöntämisen perusteita ja asiakasryhmää, kuntoutuksen tavoitteiden asettamista ja vaikutusten arviointia, sekä kuntoutuksen vaikutusten arkeen siirtymistä edistäviä ja heikentäviä tekijöitä. Tutkimuksessa kerättyä tietoa levitetään kuntoutuskäytäntöön niin ammattilaisille kuin päättäjille ja tutkimuksen pohjalta tehdään tarvittaessa toimenpideehdotuksia.

Kelan lyhytterapiamuotoisen opiskeluvalmennus-projektin arviointitutkimus (2017–2020)

Kelan toteuttamassa Opiskeluvalmennusprojektissa kehitetään opiskeluvalmennuspalvelumallia, jonka avulla tuetaan ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien 16–29-vuotiaiden opintojen etenemistä Tampereen ja Kuopion alueilla. Valmennuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea opiskelijan opiskelukykyä ja ehkäistä opintojen keskeytymistä. Kuntoutussäätiö toteuttaa opiskeluvalmennus-projektin arviointitutkimuksen. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa Kelan opiskeluvalmennuksen toimivuudesta, soveltuvuudesta, toimeenpanosta ja toteuttamisesta moninäkökulmaisesti opiskelijan, oppilaitoksen, Kelan etuuskäsittelijöiden sekä palveluntuottajan näkökulmasta.

Löydä suuntasi – Kokonaisvaltainen ohjausmalli tukea tarvitseville nuorille (2018–2020)

Löydä suuntasi – Kokonaisvaltainen ohjausmalli tukea tarvitseville nuorille on Kelan tukema hanke, jossa kehitetään koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville alle 30-vuotiaille nuorille ohjausmallia. Ohjausmalliin kuuluu ryhmätoimintaa, yksilöllistä tukea ja turvaverkoston muodostaminen oikea-aikaisen tuen saamisen varmistamiseksi. Tavoitteena on puuttua nuorten syrjäytymiseen vahvistamalla arjenhallintaa ja edistämällä nuorten pääsyä opintoihin, työhön tai heidän tarpeitaan vastaavien palveluiden piiriin. Hankkeen aikana arvioidaan ohjausmallin vaikutuksia ja hyväksyttävyyttä.

NUTTU – Nuoret tuella työelämään (2014–2018)

RAY/STEA:n rahoittaman Paikka auki ohjelmaan kuuluva kehittämishanke on suunnattu työttömille tai työttömyysuhan alaisille nuorille, joiden mielenterveyden ongelmat ja/tai oppimisvaikeudet haittaavat opiskelua ja työssä selviytymistä. Hankkeessa kehitetään oppimisen vaikeuksien ja mielenterveyden ongelmien tunnistamista helpottava seulontamenetelmä sekä tuetaan nuorten oppimisvalmiuksia ja mielenterveyttä vertaisryhmien avulla. Yhteistyökumppaneina ovat Suomen mielenterveysseura, HYKS Nuorisopsykiatrian avohoito,

Uudenmaan TE-toimistot ja ELY, Vantaan kaupungin Petra-hanke, Helsingin kaupungin Respa ja pääkaupunkiseudun Ohjaamot.

OPI-kuntoutuskurssien tutkimus (2016–2018)

OPI-kuntoutuskurssien tutkimus on osa Kelan Muutos-hanketta, joka kohdistuu Kelan kuntoutuksen muutosten vaikutuksiin asiakkaalle. Tämän implementaatiotutkimuksen tavoitteena on arvioida kuntoutusmallin toteutumista, toimivuutta, vaikutuksia ja hyötyjä. Tutkimus tuottaa tietoa kuntoutujan kuntoutus- ja kuntoutumisprosessista, sen sisällöstä ja etenemisestä sekä kuntoutumista edistävästä ja haittaavista mekanismeista.

Oppimisen ja mielenterveyden tuki (2018–)

Oppimisen ja mielenterveyden tuki on STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella toteutettavaa oppimiseen, sen pulmiin sekä näihin yhdistyviin mielenterveyden ongelmiin kohdentuvaa toimintaa, jota toteutetaan yhteistyössä aihepiiriin parissa toimivien järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Kohderyhmänä ovat sekä oppimisen ja mielenterveyden ongelmia kokevat nuoret ja aikuiset että heitä kohtaavat ammattilaiset ja laajasti ottaen kaikki asiasta kiinnostuneet kansalaiset ja päättäjät. Toiminta sisältää aihealueeseen liittyvän tiedon tuottamista kuten tutkimusta ja kehittämistä sekä tiedon levittämistä (mm. Oppimisvaikeus.fi verkkosivusto). Lisäksi siinä kehitetään kohderyhmän tunnistamiseen soveltuvia menetelmiä ja tarjotaan niitä ammattilaisten käyttöön. Toiminnassa toteutetaan myös oppimisen vaikeuksia ja niihin liittyviä mielenterveyden ongelmia kokeville suunnattuja matalan kynnyksen tukiryhmiä sekä kaikille kansalaisille avoimia oppimiskahviloita.

Vaativan kuntoutuksen toteutus aivovamman saaneilla etäkuntoutuksena (AV Etäkuntoutus) (2016–2019)

Invalidiliiton hallinnoiman hankkeen päätavoitteena on selvittää vaativan etäkuntoutuksen toteutusta ja vaikuttavuutta vaikea-asteisen aivovamman saaneilla henkilöillä. Osatavoitteina on selvittää a) vaativan neuropsykologisen kuntoutuksen ja fysioterapian toteutumista aivovamman saaneilla sekä arvioida näiden terapioiden toimivuutta, b) selvittää saatuja kokemuksia kuntoutujakohderyhmältä, heidän läheisiltään sekä kuntoutuksen toteuttajilta ja c) selvittää etäkuntoutuksena toteutetun kuntoutuksen vaikutuksia. Kuntoutussäätiö

toteuttaa etäkuntoutuksen vaikutuksia ja hyväksyttävyyttä koskevan tutkimuksellisen osuuden. Hanketta rahoittaa Kela.

Vaikuttavaa tukea nuorten elämänpoluilla (2016–2018)

Hankkeen yleisenä tavoitteena on edistää erityisesti opiskeluvaikeuksia koskevien nuorten mielenterveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä, mukaan lukien oppimis- ja työkyky. Hankkeella halutaan tukea kehitystä, joka toisi vaikuttavat osallisuutta ja yhdenvertaisuutta lisäävät tukitoimet kaikkien niitä tarvitsevien opiskeluvaikeuksia kokevien nuorten saataville. Hankkeen pitkän aikavälin tavoite on lisätä osallisuutta ja yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjäytymistä ja pienentää terveys- ja hyvinvointieroja. Hankkeen tutkimusosuudessa selvitetään rekisteri- ja kyselyaineistojen avulla opiskeluvaikeuksien yhteyksiä nuorten osallisuuteen ja koulutuspolkuihin. Hankkeessa järjestetään ryhmätoimintaa opintojen tueksi, tuotetaan tukimateriaaleja nuorille ja nuorten ohjaajille sekä järjestetään ohjaajille koulutusjakso nuorten opiskeluvaikeuksien tukemiseksi. Hanke toteutetaan yhteistyössä Nyyti ry:n, Helsingin seudun erilaiset oppijat ry:n ja Leikkiväki ry:n kanssa. Hanke toteutetaan sosiaali- ja terveysministeriön terveyden edistämisen määrärahalta.

Nuorten ja aikuisten oppimisvaikeudet ja mielenterveyden ongelmat (tiedon tuottaminen ja levittäminen) (2013–2017)

RAY/STEA:n kohdennetulla avustuksella koottiin ja levitettiin tietoa oppimisen ja mielenterveyden ongelmia kokevien nuorten ja aikuisten tilanteesta, hyvistä ohjauksikäytännöistä ja selviytymiskeinoista. Yhteistyössä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa kehitetään tukea tarvitsevien nuorten kouluttautumista ja työhönsijoittumista edistäviä toimintamalleja. Kuntoutussäätiö on järjestänyt nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksiin liittyviä koulutuksia, julkaissut tutkimuksia, selvityksiä ja yleis-tajuisia kirjoituksia sekä osallistunut nuorten ja aikuisten kuntoutuksen kehittämiseen sekä ylläpitänyt Oppimisvaikeus.fi-verkkopalvelua. Tämä toiminta jatkuu STEA:n uuden kohdennetun toiminta-avustuksen turvin nimellä Oppimisen ja mielenterveyden tuki.

Nuorten aikuisten lukivaikeuden neuropsykologinen kuntoutus – tuloksellisuuden arviointi (2012–2017)

Kelan rahoittama tutkimushanke selvitti lukivaikeuksia omaavien nuorten aikuisten neuropsykologisen yksilö- ja ryhmäkuntoutuksen vaikuttavuutta. Tutkimuksessa verrattiin satunnaistetulla, kontrolloidulla asetelmalla yksilöllistä ja ryhmämuotoista neuropsykologista kuntoutusta toisiinsa sekä kontrollitilanteeseen, jossa kuntoutusta ei tarjota. Asetelman avulla selvitettiin käyntimäärältään tiiviin neuropsykologisen intervention vaikutuksia kuntoutettavien elämänlaatuun ja selviytymiseen lukivaikeuden kanssa.

Opiskeluvalmennuksen kirjallisuuskatsaus (2015)

Kelan rahoittaman opiskeluvalmennuksen muotoja kartoittavan kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli muodostaa kattava kuva siitä, millaisilla konkreettisilla tukitoimilla, teoilla ja menetelmillä opiskelijaa voidaan tukea sekä minkälaista tutkimusnäyttöä opiskelun tukitoimista on. Katsauksessa kootaan yhteen suomalaista ja kansainvälistä kirjallisuutta nuorten ja aikuisten opiskeluvaikeuksista sekä esitellään suomalaisia kehittämishankkeita. Julkaisu ladattavissa Kelan sivuilta: http://www.kela.fi/kehittamistoiminta_tuloksia.

Oppaiden tuottaminen Mielenterveystalo.fi -palveluun (2015)

Kuntoutussäätiö tuotti vuonna 2015 kaksi mielenterveysaiheista sisältökokonaisuutta HUS:n ylläpitämän Mielenterveystalo.fi-verkkopalvelun Omahoitoja ja oppaita -osioon. Oppaiden nimet ovat ”Tietoa mielenterveyskuntoutuksesta” ja ”Tietoa mielenterveyteen liittyvistä oppimisen ja tiedonkäsittelyn vaikeuksista”. Rahoittajana toimi HUS.

Oppimisvalmennusta 20–29-vuotiaille, joilta puuttuu peruskoulun jälkeinen tutkinto (2014–2015)

Kohderyhmänä olivat nuoret, joilta puuttui peruskoulun jälkeinen tutkinto ja jotka tarvitsivat lisätukea koulutusvaihtoehtojen selvittämiseen tai opintoihin hakeutumiseen ja opinnoissa suoriutumiseen. Hanke oli käynnissä 2014–2015. Oppimisvalmennus oli osa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa nuorten aikuisten osaamisohjelmaa (NAO).

Tukea omaehtoiseen oppimiseen oppimisvaikeuksissa (2014–2015)

Koulutuskokonaisuus aikuisten oppimisvaikeuksista suunnattiin vapaan sivistystyön opettajille. Koulutuksen tavoitteena oli lisätä tietoisuutta aikuisten oppimisen esteistä ja kehittää uusia toimintamalleja aikuisten omaehtoisen oppimisen tueksi. Teemoina olivat aikuisten oppimisvaikeudet, opetuksen saavutettavuus, vieraat kielet, tietotekniikka oppimisen tukena sekä opinnollinen kuntoutus. Aiheista tuotettiin myös teemamateriaalia, jotka löytyvät osoitteista: www.oppimisvaikeus.fi/projektit/julkaisut ja www.slideshare.net/oppimisvaikeus. Hanke toteutettiin Opetushallituksen tuella.

Paikallisuus ja maahanmuutto

Kelan maahanmuuttajien ammatillisen kuntoutuksen pilottipalvelun arviointitutkimus (2018–2020)

Kelan Maahanmuuttajien ammatillisen kuntoutuksen hankkeessa (Mahku-hanke) pilotoidaan uudenlaista maahanmuuttajille suunnattua TEAK-ammattillista kuntoutusta ja suomen kielen opetusta yhdistävää kuntoutuspalvelua. Kuntoutussäätiö tutkii Kelan toimeksiannosta tämän uudenlaisen kuntoutuspalvelun toimivuutta, käytännöllisyyttä ja soveltuvuutta maahanmuuttajien työllistymisen ja suomen kielen taidon edistymisessä. Tutkimus toteutetaan vuosien 2018-2020 aikana ja sen tavoitteena on kartoittaa moninäkökulmaisesti eri toimijoiden kokemuksia uudesta kuntoutuspalvelusta. Saadun tiedon tavoitteena on hyödyttää palvelun jatkokehittämistä sekä auttaa palvelun laajempaan käyttöönottoon liittyvää päätöksentekoa.

Tutkimus kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta (2017–2018)

Tutkimus pyrki tuottamaan jäsenneiltyä tietoa maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen kehittymisestä 2000-luvulla erilaisten maahanmuuttajaryhmien näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksen keinoin arvioitiin, onko valtion kotouttamisstrategia välittynyt myös maahantulijoille ja ovatko kotouttamistoimet pitäneet riittävästi sisällään suomalaisen yhteiskunnan arvojen ja toimintatapojen selvittämistä. Toimeksiantajana ja rahoittajana oli eduskunnan tarkastusvaliokunta.

Lassila & Tikanojan maahanmuuttaja-taustaiset työntekijät (2016–2017)

Lassila ja Tikanoja oy:n rahoittaman hankkeen tavoitteena oli kartoittaa L&T:n siivoojien työkykyä, työhyvinvointia, kuntoutuksen tarvetta sekä kerätä työhön ja jaksamiseen liittyviä kehittämisideoita.

KuntoKaverit (2016)

Kuntoutussäätiö ja Movendos Oy toteuttivat KuntoKaverit-kokeilun osana Fiksu Kalasatama Nopeat kokeilut-ohjelmaa. KuntoKaverit-kokeilu yhdisti vertaisohjatun liikunnan ja Movendos-etävalmennusmallin tarkoitukseenaan lisätä ikääntyneiden ryhmä- ja arkiliikuntaa sekä osallisuutta. Palvelua kehitettiin yhdessä osallistujien kanssa ja sitä rahoitti Forum Virium.

Maahanmuutto, moninaisuus ja psykososiaalinen kuntoutus (2016)

Hankkeessa tuotettiin tietoa maahan muuttaneiden lasten ja perheiden psykososiaalisen kuntoutuksen erityiskysymyksistä sekä kokeiltiin ja mallinnettiin suomalaiseen palvelujärjestelmään sovitettavissa olevia psykososiaalisen kuntoutuksen käytäntöjä. Hanke oli sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama.

Perhekeskeinen asiakastyö vammaisten lasten kotouttamisessa (2014–2016)

Tavoitteena oli levittää tietoa maahan muuttaneiden vammaisten lasten ja heidän perheidensä kanssa tehtävän kotouttamistyön erityispiirteistä sekä perheiden palvelutarpeiden ja palvelujen yhteensovittamisen ongelmiin löydetyistä ratkaisuisista. Toiminta toteutettiin Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön sekä RAY:n kohdennetulla toiminta-avustuksella.

Toimintakykykuntoutus

Alueelliset erot nuorten aikuisten terveydessä, toimintakyvyssä sekä sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuudessa (2014–2020)

Tavoitteena oli tuottaa ajantasainen kuva nuorten aikuisten terveyden ja toimintakyvyn alueellisista ja väestöryhmittäisistä eroista sekä selvittää nuorten sote-palvelujen käyttöä ja palvelujen koettua ja arvioitua puutetta THL:n Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (ATH) aineistolla. Toiminta toteutetaan RAY/STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella.

Alueelliset erot toimintakyvyn tuen saannissa ja tuen puutteessa (2014–2020)

Tavoitteena on selvittää THL:n keräämän ATH-aineiston avulla kuinka toimintakyvyn tuen tarve, saatu virallinen ja epävirallinen tuki sekä koettu tuen puute vaihtelevat alueellisesti ja väestöryhmien välillä ja millä alueilla ja minkä ryhmien osalta saatu toimintakyvyn tuki on erityisen riittämätöntä. Toiminta toteutetaan RAY/STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella.

Eläinavusteinen terapia – kartoittava kirjallisuuskatsaus ja haastattelututkimus (2017–2018)

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa eläinavusteisen kuntoutuksen toteutumisesta, toimivuudesta sekä sen vaikutuksista ja hyödyistä kuntoutujan kannalta. Eläinavusteisen terapian toimivuuden tutkimukseen perustuva selvittäminen on tärkeää, kun näiden kuntoutusmuotojen asemaa suomalaisessa kuntoutusjärjestelmässä pohditaan. Monipuolisen tutkimustiedon kartoittamisen ja toimijoiden haastattelujen avulla pystytään tuottamaan tietoa, joka auttaa tekemään valintoja sopivista eläinavusteisista kuntoutusmenetelmistä sekä kohdentamaan jatkotutkimukseen ja kuntoutukseen käytettävät resurssit tehokkaammin. Tutkimusta rahoitti Kela.

Etelä-Savon asiakaslähtöinen palveluohjausverkosto ja osaamiskeskus omais- ja perhehoitoon OSSI-hanke (hallituksen kärkihankkeen KS-osio) (2016–2018)

Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa hankkeessa kehitetään omais- ja perhehoitoon nykyistä yhdenvertaisemmat, paremmin koordinoituidut ja kustannusten kasvua hillitsevät

palvelut Etelä-Savon maakunnassa. Pääteemat ovat: OSSI omais- ja perhehoidon osaamiskeskuksen perustaminen ja verkostomaisen toimintatavan kehittäminen, toimintamallien kehittäminen ja juurruttaminen muistisairaiden, päihde- ja mielenterveyskuntoutujien ja vammaisten lasten omais- ja perhehoitoon sekä kuntoutukseen sekä lääkehoitoon, omais- ja perhehoidon koulutusten, valmennusten ja sijaistusten kehittäminen ja mallintaminen sekä digitaaliset ratkaisut.

Etäsopeutusvalmennus järjestöjen kohderyhmille (Etäsope) (2018–2020)

Etäsopeutusvalmennus järjestöjen kohderyhmille on STEA:n tukema ja Invalidiliiton hallinnoima hanke. Sen tarkoituksena kehittää ja tutkia 10 järjestön etäsopeutusvalmennusta. Tavoitteena on tuottaa yhteinen verkkoalusta ja toimintamalli järjestöjen sopeutusvalmennukseen. Kuntoutussäätiö tutkii kehittämisessä syntyvien mallien vaikutuksia ja hyväksyttävyyttä.

Ikääntyvien työntekijöiden kuntoutustarpeeseen vaikuttavat tekijät ja riskiryhmien tunnistaminen (2013–2020)

Tavoitteena on selvittää yli 50-vuotiaiden työntekijöiden kuntoutustarpeeseen vaikuttavia tekijöitä ja tunnistaa niitä väestöryhmiä ja riskiryhmiä, joiden toimintakyky tarvitsee erityistä tukea. Tavoitteena on myös selvittää, onko tässä suhteessa tapahtunut muutoksia ajanjaksolla 2003–2013. Aineistona ovat Tilastokeskuksen työolotutkimukset 2003, 2008 ja 2013. Toiminta toteutetaan RAY/STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella.

Järjestöjen toteuttamien kuntoutustoimintojen ja sopeutusvalmennuksen nykykäytännöt ja asiakaslähtöinen kehittäminen (2015–)

Selvitämme yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen sekä näitä edustavan kattojärjestön Suomen sosiaali ja terveys ry:n (SOSTE) kanssa eri potilasjärjestöjen kohderyhmien kuntoutuksen ja toimintakyvyn tuen tarvetta ja sen saatavuutta erityisesti asiakasnäkökulmaan keskittyen. Tarkoituksena on tuottaa tietoa järjestötoimijoiden ja kuntoutustarpeessa olevien henkilöiden näkemyksistä sekä tukea järjestötoimijoita kuntoutusmuotojen

uudistamisessa. Toimintamalleja, menetelmiä ja prosesseja kehitetään ja jalkautetaan yhteistyössä järjestöjen kanssa. Kehittämisyhteistyö on kohdentunut muun muassa asiakaslähtöistä tavoitetyöskentelyä tukeviin menetelmiin sekä viestintää ja tiedottamista helpottaviin digitaalisiin välineisiin. Toiminta toteutetaan RAY/STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella.

Kelan AVH-kuntoutus kuntoutujan arjen selviytymisessä ja sairauden vaikutusten hallinnassa (2016–2018)

Kelan rahoittaman tutkimuksen tavoitteena on tutkia, millaisia vaikutuksia AVH-kuntoutuksessa tapahtuneilla muutoksilla on ollut kuntoutujan saamaan palveluun ja miten uusi palvelu toimii: miten ja miksi AVH-kuntoutuskurssit toimivat tilanteessa, jossa palvelun sisällöt, toimintatavat ja ehdot ovat muuttuneet. Tutkimusintressi kohdistuu neljään teemaan: kuntoutuksen oikea-aikaisuus ja kohdentuminen, kuntoutujan läheisen osuus ja merkitys kuntoutuksessa, kuntoutuspalvelun toimivuus sekä kuntoutuksen vaikutukset kuntoutujan arjessa selviytymiseen.

Kuntoutuksesta tukea omaishoitajien arkeen (KOHA) (2017–2019)

Tutkimustehtävänä on selvittää, kuinka omaishoitajien uusimuotoiset kuntoutuskurssit toteutuvat ja onnistuvat tuottamaan kuntoutujien elämään odotettuja hyötyjä ja vaikutuksia. Tutkimuksella tuotetaan tietoa kuntoutuksen koetuista hyödyistä ja vaikutuksista kuntoutujalle, kuntoutujan toimijuudesta ja roolista sekä kuntoutuspalvelun toimivuudesta. Tutkimuksessa käytetään kolmea aineistoa: 1) Kelan omaishoitajien kuntoutuskursseille osallistuneiden kuntoutujien ryhmä- ja yksilöhaastattelut, 2) Kuntoutuskursseille osallistuvien kuntoutujien Omaishoitajan tuen tarpeen arviointi-kyselyt (COPE-indeksi), sekä 3) Kuntoutuksen palvelutuottajien moniammatillisille tiimeille suunnattu sähköinen kysely. Tutkimus on asetelmaltaan ja metodeiltaan monimenetelmällinen ja moninäkökulmainen. Tutkimus on Kelan MUUTOS-hankkeen osahanke.

Nuorten aikuisten toimintakyky, työhön sitoutuminen ja työssä jaksaminen (2013–2020)

Tavoitteena on selvittää palkkatyössä olevien 20–34-vuotiaiden nuorten aikuisten toimintakykyyn, työhön sitoutumiseen ja työssä jaksamiseen liittyviä yksilöllisiä ja työhön liittyviä tekijöitä sekä tunnistaa erityistä tukea tarvitsevia riskiryhmiä. Tavoitteena on myös selvittää,

onko tässä suhteessa tapahtunut muutoksia 2000-luvun aikana. Aineistona ovat Tilastokeskuksen työolotutkimukset 2003, 2008 ja 2013. Toiminta toteutetaan RAY/STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella.

SPIRAL-pelin uudet muodot (2017–2018)

Kelan rahoittaman hankkeen päämääränä on parantaa kuntoutuksen asiakaslähtöisyyttä laajentamalla GAS-menetelmää tukevan SPIRAL-menetelmän käytettävyyttä uusille kohde-ryhmille. Menetelmästä kehitetään a) kielestä riippumattomampi, kuvallisesti tuettu versio aikuisille ja lapsille ja b) ruotsin ja englannin kielelle käännetty versiot. Lisäksi pilotoidaan menetelmää ammatillisen kuntoutuksen tavoitteen asetteluun tukena. Lisätietoa hankkeen nettisivuilta: www.kuntoutussaatio.fi/spiral

Valtimotautipotilaan kuntoutus – TULPPA-kuntoutusohjelman vaikuttavuus (2017–2020)

Sydänliiton rahoittaman tutkimuksen tavoitteena on selvittää Tulppa-kuntoutusohjelman toimivuutta ja vaikutuksia kontrolloidun tutkimusasetelman avulla. Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää valtimotaudin riskissä olevien tai sitä sairastavien kuntoutuspalveluiden kehittämisessä.

Omaishoitajien tarvitsemat tukitoimet tehtävissä selviytymiseen (2016–2017)

Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia tukitoimia omaishoitajat tarvitsevat selviytyäkseen omaishoitajan tehtävässä. Tutkimus kohdistui sekä sopimusomaishoitajiin että muihin omaishoitajiin. Tutkimuksessa kiinnitettiin erityistä huomiota näiden ryhmien sisäisten, omaishoitajien ja hoidettavien erilaisista tilanteista ja tarpeista juontuvien erojen huomioon ottamiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää omaishoidon tukimalleja, joiden osalta oli tutkimusnäyttöä omaishoitajien ja hoidettavien hyvinvointiin, elämänlaatuun, jaksamiseen ja selviytymiseen kohdistuvista vaikutuksista sekä kustannusvaikuttavuudesta. Toisena päätavoitteena oli tehdä selvitys länsieurooppalaisista (erityisesti ruotsalaisesta) hoitovapaajärjestelmistä, niistä saaduista kokemuksista ja arvioida niiden soveltuvuutta Suomeen. Tutkimusta varten kerättiin aineistoa tekemällä aihetta koskeva kirjallisuuskatsaus, haastatteleamalla asiantuntijoita ja järjestötoimijoita, järjestämällä heille keskustelutyöpaja sekä toteuttamalla hoivavapaaseen liittyen tutustumis- ja aineistonkeruumatka Tukholmaan. Lisäksi toteutettiin taloudellinen tarkastelu.

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Omaishoitajat ja läheiset -liiton kanssa. Tutkimus toteutettiin valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) määrärahalta.

Ammattiryhmittäiset erot kuolleisuudessa ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä 2001–2014: kuormittavien ammattien tunnistaminen sekä tapaustutkimus merenkulkijat (2016–2017)

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ammattiryhmittäisiä eroja kuolleisuudessa ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä aikavälillä 2001–2014, tunnistaa erityisen raskaita ammatteja sekä syventää tarkastelua tapaustutkimuksen (merenkulkijat) avulla. Aineistona olivat Merimieseläkekassan, Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen rekisteritiedot. Hanke toteutettiin Työsuojelurahaston tuella.

Valtimoterveyden edistäminen (2013–2017)

RAY/STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella toteutettavan toiminnan tavoitteena oli tuottaa valtimoterveyteen ja elintapainterventioniin liittyvää vaikuttavuustietoa. Toiminta kohdentui sekä sydän- että aivoverisuoniterveyden edistämiseen sekä näihin tiloihin liittyvän kuntoutustarpeen ja kuntoutuksen vaikuttavuuden selvittämiseen.

Kolmannen sektorin työntekijöiden kuntoutustarve, työolot ja työssä jaksaminen (2016)

Kuntoutussäätiön toteuttaman ja rahoittaman tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella lähemmin kolmannen sektorin työntekijöiden työoloja ja työ- toimintakykyä erityisesti kuntoutustarpeen arvioimisen näkökulmasta. Lisäksi selvitettiin kolmannen sektorin työntekijöiden kuntoutukseen osallistumista verrattuna muihin sektoreihin.

Sydänliiton ja Syöpäjärjestöjen sopeutumisvalmennustoiminnan kehittäminen (2014–2016)

Toiminnan yleisenä tavoitteena oli kehittää Sydänliiton ja Syöpäjärjestöjen toteuttamien sopeutumisvalmennuskurssien toimivuuden ja tulosten selvittämistä edesauttavia menetelmiä. Toiminnassa selvitettiin, mitä kurssi-prosessin arviointiin ja yksilön kokemaan muutokseen liittyvää tietoa näissä järjestöissä kerättiin hankkeen toteutumisasjankohtana sekä mitä menetelmiä oli käytetty ja arvioitiin niiden toimivuutta. Kerätyn tiedon perusteella

pyrittiin muokkaamaan ja kehittämään toimivampia arviointimenetelmiä. Toiminta toteutettiin RAY/STEA:n kohdennetulla toiminta-avustuksella.

Tulevaisuus Pelissä -hanke (2014–2016)

Kelan rahoittaman hankkeen tavoitteena oli kehittää käytännönläheinen ICF-pohjainen työkalu, joka auttaa terveydenhuollon ammattilaisia ja mielenterveyskuntoutujia tai autismin kirjon nuoria kuntoutustavoitteiden konkretisoinnissa. Yhteistyökumppaneina olivat MLL:n Lasten ja nuorten Kuntoutussäätiö, Lempäälän psykiatrian yksikkö ja Ehtookoto ry. Kehitetyn Spiral-lautapelin käyttöön tarvittavat materiaalit voi kuka tahansa ladata ja tulostaa osoitteesta www.kuntoutussaatio.fi/spiral.

Muistisairaiden ihmisten varhaiskuntoutus osallistavana verkostomallina, Muistiluuri – tuloksellisuuden tutkimus (2013–2016)

Tutkimuksessa selvitettiin, onko tablet-tietokoneen avulla toteutettu kognitiivinen kuntoutusohjelma ja siihen liittyvä muistisairaana hyvinvointia edistävä toiminta tuloksellista ja miten mahdolliset muutokset ovat yhteydessä muistisairaana ja hänen läheisensä mielialaan ja elämänlaatuun. Miina Sillanpää Säätiö rahoitti tutkimuksen.

Merenkulkijoiden työkyvyttömyys ja kuolleisuus (2015)

Merimieseläkekassan rahoittamassa hankkeessa tuotettiin tietoa merenkulkijoiden työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisestä ja kuolleisuudesta verrattuna koko väestöön ja vastaavissa ammateissa maissa toimiviin palkansaajiin. Aineistona olivat Merimieseläkekassan, Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen rekisteritiedot.

Yhteinen Sävel: Musiikki- ja kielellis-kognitiivisen kuvapuhelinavusteisten harjoitusohjelmien ja ryhmäohjauksen vaikutus muistisairaiden toimintakykyyn (2012–2015)

Kuntoutussäätiö toteutti Miina Sillanpään säätiön kehittämän kuntoutusmallin vaikutusten tutkimuksen. Tutkimuksessa selvitettiin musiikillisiin menetelmiin ja vaihtoehtoisesti kielelliseen kommunikaatioon painottuvan vuorovaikutuksen ja tablet-tietokoneavusteisen harjoittelun vaikutuksia lievää dementiaa sairastavien kognitiivisiin toimintoihin ja mielialaan. Miina Sillanpään säätiö rahoitti tutkimuksen.

Työelämä

Kuntouttavan työn uudistajat (2017–2018)

Hankkeessa kartoitetaan jo olemassa olevia työpaikkoja, rakennetaan monimuotoisia yhteisiä ja yhteistyötä asiakkaiden, työntekijöiden ja työnantajien välille, etsitään piilotyöpaikkoja sekä tunnistetaan uusia muotoja tehdä töitä työntekijänä ja olla työnantaja. Hankkeessa muodostetaan erityistuen tarpeessa olevalle asiakkaalle tukiverkosto, jolla tuetaan sekä työntekijää että työnantajaa kestävä ja hyvä työsuhteen luomiseksi sekä kehitetään tutkituun tietoon perustava malli, joka luo pitkäikaistyöttömälle edellytyksiä työllistyä avoimille markkinoille. Osaksi tai kokonaan työllistäviä uusia työnmuotoja kehitetään yhdessä asiakkaiden kanssa. Hankkeessa selkeytetään arviointimittariston avulla esteitä ja mahdollisuuksia työllistymisessä. Rahoittajana on STEA.

OSKU – Tietyoelamaan.fi (2016–2018)

Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) -kärkihankkeen rahoittama verkkopalvelu osatyökykyisten tueksi. Palvelu sisältää kattavasti ja ajantasaisesti tietoa ammattilaisten, osatyökykyisten ja yritysten käyttöön. OTE-kärkihanketta toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriö. Sivustoa ylläpitää Kuntoutussäätiö, joka vastaa palvelun rakentamisesta yhdessä Vates-säätiön ja Vakuutus kuntoutus VKK ry:n kanssa.

Polkuja työelämään – osatyökykyisen työnhakijan tuki (TEMPO) (2015–2018)

Vuonna 2015 alkaneen Tempo-hankkeen tavoitteena oli tukea työkykyä sekä työhön palaamista ja pääsemistä henkilöillä, joilla oli työkyvyssä terveydellisiä tai sosiaalisia rajoitteita. Kehittämistyössä pilotoitiin työkyvykoordinaattorin roolia osana palveluohjautumisen ketjua ja tutkittiin työkykyä ylläpitävien lyhytinterventioiden vaikuttavuutta. Kehittämistyö tapahtui Päijät-Hämeen alueella ja Kirkkonummella. Yhteistyökumppaneina olivat Tampereen yliopisto, UKK-instituutti, Kiipulan kuntoutuskeskus ja Kuntoutumiskeskus Apila. Hankkeen rahoittajina olivat Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja sosiaali- ja terveysministeriö.

Siirtymä uusimuotoiseen kuntoutukseen – implementaatiotutkimus Aslak-kuntoutuksen päättymisestä ja KIILA-kuntoutuksen aloittamisesta (2016–2018)

Työterveyslaitos ja Kuntoutussäätiö toteuttavat Kelan Muutos-hankkeen osana Siirtymä uusimuotoiseen kuntoutukseen -tutkimuksen (SIKU), joka selvittää ASLAK-kuntoutuksen päättymisen ja KIILA-kuntoutuksen aloittamisen vaikutuksia asiakkaan saamaan palveluun. Tutkimushankkeessa selvitetään 1) millaista varhaista työhön kytkeytyvää kuntoutusta järjestetään ASLAK-kuntoutuksen päätyttyä sekä 2) käynnistetyn KIILA-kuntoutuksen toimivuutta, hyötyjä ja vaikutuksia sekä jatkokehittämisen tarpeita ja mahdollisuuksia. Rahoittajana toimii Kela.

Selvitys sijoita ja valmenna -mallin tuloksista ja toimeenpanosta (2018)

Kuntoutussäätiö toteutti selvityksen näyttöön perustuvan tuetun työllistymisen IPS-mallin (sijoita ja valmenna) tuloksellisuudesta ja toimeenpanosta verrokkimaissa. Verrokkimaat olivat sosiaali- ja terveysministeriön kanssa erikseen sovittuja, Suomeen vertautuvia hyvinvointivaltioita. Selvitys tuotti tietoa IPS-menetelmästä sovellettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädäntötyössä ja muussa kehittämistyössä.

Työkykykoordinaattorikoulutus (2017–2018)

OTE-kärkihankkeessa järjestetään työkyvykoordinaattorikoulutuksia alueellisesti kattavasti. Työkyvykoordinaattorikoulutus on tarkoitettu ammattilaisille, jotka toimivat osatyökykyisten työllistymistä ja työssä jatkamista tukevissa palveluissa (mm. TE-palvelut, terveydenhuolto, sosiaalitoimi, sosiaalivakuutus, työterveyshuolto, kuntoutus, työpaikat/HR, järjestöt, oppilaitokset). Rahoittajana on sosiaali- ja terveysministeriö.

Työkykykoordinaattorikoulutus 2.0 (2018–2019)

TYKO 2.0 koulutuksen rahoittaja on OTE-hanke sosiaali- ja terveysministeriö. Koulutus on suunnattu yrittäjille, työnantajille ja HR:lle. Koulutuksen sisällössä painotetaan aiempaa työkykykoordinaattorikoulutusta enemmän organisaatiolähtöisyyttä. Koulutuksen pääteemoja ovat: muuttuva työelämä ja muuttuva koulutus, työkykyjohtaminen ja ratkaisukeinoinen organisaatio ja toiminta, organisaation kulttuuri, rakenteet ja arvot sekä palvelujärjestelmä, keinot ja ratkaisut.

Työnantajayhteistyö osa Yhdessä hyvä OTE! -osahanketta (2018)

Hanke tarjoaa tukea maakunnallisen osatyökyisten työnhakijoiden toimija- ja asiakasprosessien kehittämiseksi sekä työnantajapotentialin selvittämiseksi osatyökyisten työllistämistä varten. Hanke on osa hallituksen Osatyökykyisistä osaavaa työvoimaa (OTE) -kärkihanketta. Hankkeen rahoittaja on sosiaali- ja terveysministeriö.

Osatyökykyisiin kohdistuva työvoiman kysyntää ja sen kehittämistä koskeva selvitys (2017)

Selvityksen ensisijaisena tavoitteena oli tuottaa tietoa työnantajien halukkuudesta palkata osatyökykyisiä henkilöitä ja työnantajien käsityksistä, millä keinoilla osatyökykyiset voisivat tulla työnantajille nykyistä houkuttelevammaksi ryhmäksi rekrytointia ajatellen. Hankkeen tehtävänä oli esittää suosituksia siitä, millä keinoin työnantajiin, työnvälityssektorille sekä lainsäädäntöön ja politiikkaan liittyvät toimenpiteet parantaisivat osatyökykyisten työllistämistä. Rahoittajana toimi Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Työn rikastajat 100 Nuorta 105 päivää (2017)

Kokeiluhankkeen lähtökohtana oli nuorten kiinnostuksen kohteet ja intohimot. Tavoitteena oli kokeilla uuden työn maailmassa työtä, elantoa ja osallisuutta rakentavia konsepteja. Nuoret pääsivät osaksi innostavia projekteja ja saivat eväitä itsensä työllistämiseen ja projektimaiseen työhön. 105 päivää ja 100 tarinaa rahoitti valtioneuvoston kanslia.

TYP-toiminnan johtaminen hallinnonalojen rajapinnoilla (2016–2017)

Kelan rahoittamassa tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena oli TYP-toiminnan johtaminen. Tutkimuksessa selvitettiin, kuinka TYP-johtajat kokivat oman roolinsa eri sektoreiden työnastosten johtamisessa sekä TYP-palvelujen ja kunnan eri hallinnonalojen välisten palvelujen rajapinnoilla.

Työuria pidentävät yhteistoiminnalliset keinot (TYPYKE) (2015–2017)

Tutkimuksessa kartoitettiin, miten eri työuran kohtiin (alussa, keskellä, lopussa) suunnatut eri hallinnonalojen ja politiikkatoimien toimenpiteet pidentävät työuria. Tutkimus kohdistui eri tahoilla käytössä oleviin toimenpiteisiin, joita toteutetaan sosiaalipalvelujärjestelmässä, sosiaali- ja terveystalveissa, koulutuspalveluissa, nuorisotyössä, työ- ja elinkeinohallinnossa, kuntoutuksessa ja syrjäytymistä ehkäisevissä palveluissa. Aineistoina käytettiin tutkimuskirjallisuutta ja muuta kirjallista aineistoa, asiantuntijahaastatteluja, tapaus-tutkimuksia sekä Tilastokeskuksen FLEED-rekisteriaineistoa vuosilta 2004-2013. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksen ja Eläketurvakeskuksen kanssa. Tutkimuksen rahoittajana toimi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (VN TEAS).

OSKU-verkkopalvelun rakentaminen (2015–2016)

Osatyökykyiset työssä -ohjelman jatkoksi rakennettiin verkkopalvelu, joka sisältää kattavasti, selkeästi ja ajantasaisesti tietoa ja palveluja osatyökykyisten itsensä ja ammattilaisten käyttöön. Verkkopalvelun rakentaminen oli osa hallituksen Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihanketta, joka toimi myös rahoittajana.

Yhteisöllinen työhyvinvointimalli (YTY) - kehittämis- ja tutkimushanke (2015–2016)

Kehittämis- ja tutkimushankkeessa tutkittiin työyhteisöjen vuorovaikutussuhteita yhteisöllisyyden osa-alueina sekä yhteisöllisyyden ja työnohjauksen vaikutuksia työhyvinvointiin. Tutkimus toteutettiin psykiatrisissa asumiskuntoutusyksiköissä, joissa työtä haastaa vuorotyö sekä psykiatrisen asiakastyön luonne. Kehittämiseen ja tutkimukseen osallistuivat työnohjatavat, heidän esimiehensä, organisaatioiden johto ja työnohjaajat. Hanke toteutettiin Työsuojelurahaston tuella.

Kehitysvammaiset henkilöt töihin (2014–2016)

Kehitysvammaliiton koordinoimassa hankkeessa kehitettiin malli, jonka avulla voidaan työllistää kehitysvammaisia ihmisiä palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille. Kuntoutussäätiö tuotti hankkeen yhteistyöosiossa tietoa työhönvalmennustoiminnasta ja selvitti työnantajien kokemuksia työhönvalmennuksesta sekä koulutti hankkeen työntekijöitä etenkin näyttöön perustuvan työhönvalmennuksen osalta. Tulokset raportoitiin vuoden 2015 lopussa. Hankkeen rahoitti Kehitysvammaliitto.

Palvelu Osatyökykyiset työssä -ohjelmalle (2015)

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön Osatyökykyiset työssä -ohjelman eli Oskun tavoitteena oli osatyökykyisten henkilöiden työelämäosallisuutta tehostamalla työssä jatkamisen ja työllistymistä edistävän keinovalikoiman käyttöä. Ohjelmassa pilotoitu työkykykoordinaattorin toimintamalli soveltui hyvin osatyökykyisten työelämäosallisuuden tukemiseen. Kuntoutussäätiön palvelu Osatyökykyiset työssä -ohjelmalle sisälsi mm. tiedon keruuta sekä viestinnän tehtäviä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö rahoitti ohjelman.

Työpolitiikan vaikuttavuus ja vaihtoehdot (TYVA) (2014–2015)

Valtioneuvoston kanslian rahoittamassa tutkimuksessa arvioitiin hallituskaudella 2011–2015 toteutetun työvoimapolitiikan toimivuutta ja uudistusten vaikuttavuutta työllistymisen, työvoiman saatavuuden ja yrittäjyyden näkökulmista. Kohteena olivat harjoitetun työvoimapolitiikan vaikutukset työmarkkinoiden toimintaan, työvoiman saatavuuteen, työttömyyteen ja rakenteelliseen työttömyyteen. Tulosten perusteella määriteltiin toteutettavia politiikkavaihtoehtoja talouskasvun tukemiseksi, työmarkkinoiden toiminnan parantamiseksi ja rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi. Hankkeen yhteistyökumppanit olivat Tampereen yliopisto, Aalto-yliopisto, Arnkil Dialogues ja Spangar Negotiations. Päätulokset on julkaistu Valtioneuvoston kanslian selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisut -sarjassa: <http://vnk.fi/julkaisu?pubid=9201>

Kaikille sopiva työ ja työyhteisö -tutkimushanke (2014–2015)

Hankkeen tarkoituksena oli tutkia työyhteisölähtöisen työllistämisen mallin (Ratko-mallin) toimivuutta ja edelleen kehittää mallia. Hankkeessa mallin toimivuutta selvitettiin yksilön, työyhteisön ja johtamisen näkökulmasta. Hanke pyrki selvittämään ehtoja ja olosuhteita, joiden varassa mallia toteutettiin sekä sen tuottamia hyötyjä. Kuntoutussäätiön osatutkimuksessa tarkasteltiin työyhteisöä ja työllistymisprosessia institutionaalisen etnografian lähtökohdasta. Tuloksena saatiin kuvaus työpaikan yhteisöllisten ja sosiokulttuuristen, identiteettiin liittyvien tekijöiden vaikutuksista työllistymisen mahdollisuuksiin ottaa paikkansa osana työyhteisöä. Näiden tekijöiden tunnistaminen sekä oikeanlaisten valintojen tekeminen oli keskeistä esimerkiksi työvalmentajan työllistämisosuamisessa. Hanke toteutettiin Työsuojelurahaston tuella.

Tukea työkykyyn ja oppimiseen työuran alussa (Tuto) - erityistukea tarvitsevan nuoren tukikäytäntöjen kehittäminen työpaikalla (2013–2015)

Tukea työkykyyn ja oppimiseen työuran alussa -hankkeen tavoitteena oli tuottaa tietoa erityistukea tarvitsevista nuorista ja heidän mahdollisuuksista sijoittua työelämään suunnitellun tuen avulla. Hankkeessa kehitettiin organisaatioon perehdyttämisen ja esimiestyön hyviä käytäntöjä, joilla tuetaan nuorten työkykyä. Hankkeessa kehitettiin myös työpaikan ja työterveyshuollon käytäntöjä, jotka auttavat tunnistamaan, milloin nuori tarvitsee erityistä tukea. Hankkeessa tuotettiin esimiehille ja työsuojeluhenkilöstölle suunnattu opas tuen suunnitteluun. Yhteistyökumppaneina hankkeessa oli Kesko ja hanketta tuki Työsuojelurahasto.

Arviointi

NOVAK - Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa -hankkeen arviointitutkimus (2018–2019)

Kuntoutussäätiö toteuttaa nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa (NOVAK) -hankkeen arviointitutkimusta, jossa kehitetään matalan kynnyksen sosiaalisen kuntoutuksen palvelu osaksi Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluita. Palvelu kohdennetaan alle 30-vuotiaiden työelämän tai opiskelun ulkopuolella olevien Duurin, Ohjaamon ja Etsivän nuorisotyön asiakkaille. Palvelua voidaan tarjota myös nuorille, jotka ovat pudonneet pois Valma-koulutuksesta tai eivät toimintakyvyn ongelmiansa takia pysty osallistumaan työpajatoimintaan. Kuntoutuksella pyritään tukemaan nuorten sosiaalista toimintakykyä sekä paluuta opintoihin tai työelämään. Näissä tapauksissa Kelan ammatillisen kuntoutuksen tämänhetkisten myöntämisen edellytysten ei tarvitse täytyä. Palvelussa yhdistetään alle 30-vuotiaiden nuorten ammatillinen ja sosiaalinen kuntoutus. Hanke toteutetaan yhteistyössä Stadin ammattiopiston (Helsingin kaupunki), Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Kuntoutussäätiön välillä.

Rakentava vuorovaikutus mielen-terveyden tukena -hankkeen arviointi (2017–2019)

Kuntoutussäätiön arvioi vuosina 2017–2019 Suomen Moniääniset ry:n Rakentava vuorovaikutus mielen-terveyden tukena -hanketta. Arvioinnissa selvitetään, onko Rakentava vuorovaikutus -ohjaajakoulutus (RVO) vaikuttanut mielen-terveyskuntoutujien, kokemusasiiantuntijoiden sekä mielen-terveysjärjestöjen työntekijöiden elämään ja hyvinvointiin. Lisäksi arvioidaan osallistujaryhmien sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä sekä sitä, onko työntekijöiden ja kokemusasiiantuntijoiden osaaminen mielen-terveyskuntoutujien tukemisessa lisääntynyt. Toiminta toteutetaan Moniääniset ry:n ja STEA:n kohdennetun avustuksen tuella.

Tuki sosiaali- ja terveysalan järjestöjen oman toiminnan systemaattiseen arviointiin ja kehittämiseen (ARTSI-toiminta)

Toiminnan päätavoitteena on lisätä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen valmiuksia oman toiminnan ja sen laadun systemaattiseen kehittämiseen ja samalla luoda edellytykset

toiminnan tuloksia ja vaikutuksia koskevan seurantatiedon tuottamiseen STEA:n linjausten mukaisesti. Välillisesti tavoitteena on tehostaa STEA:n myöntämien avustusten käyttöä eli parantaa rahoitettavan toiminnan laatua. Toiminta alkoi RAY:n rahoittamana projektina vuosina 2013–2016 ja on jatkunut sen jälkeen STEA:n kohdennetulla avustuksella.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) vaikuttavuustutkimus (2017–2018)

Kuntoutussäätiö toteuttaa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Yläfemina -hankkeen toimeksiannosta TYP-toiminnan vaikuttavuustutkimuksen. Vuosina 2017–2018 toteutettavassa vaikuttavuustutkimuksessa arvioidaan TYPien asiakaskäytäntöjen sujuvuutta sekä TYP-toiminnan toimivuutta ja tuloksellisuutta. Vaikuttavuustutkimuksessa tuotetaan laadullista ja määrällistä tietoa, jotka voidaan hyödyntää TYP-toimintamallin kehittämisessä ja sen arvioimisessa, miten vaikuttavaksi arvioidut toimintatavat voitaisiin siirtää esitettyyn uuteen maakuntamalliin

Mansikkapuiston palveluiden vaikuttavuus (2016–2017)

Mansikkapuiston palveluiden vaikuttavuus -hanke toteutettiin vuosina 2016–2017. Hankkeessa selvitettiin ja analysoitiin Mansikkapuiston palveluiden vaikuttavuus Lapsiperheiden kotipalvelun sekä Jälkihuollon palvelujen osalta. Mansikkapuiston asiakashyödyt ja vaikuttavuus koskevat yrityksen palveluiden loppukäyttäjii eli kuntalaisia mutta myös kuntaa ja tulevia sote-alueita. Tilaajana toimi Mansikkapuisto ja rahoittajana Päijät-Hämeen ELY-keskus.

Ohjaamojen työllistämistuotteiden palvelumuotoilu (2016–2017)

Kuntoutussäätiö toteutti Keski-Suomen ELY-keskuksen/Kohtaamon toimeksiannosta työllistämiseen liittyvien toimintamuotojen arvioinnin ja kehittämisen sekä työllistämistuotteiden tuotteistamisen yhdessä nuorten, työnantajien ja Ohjaamohenkilöstön kanssa.

Vaikuttavuuden arviointi: Espoon Järjestöjen Yhteisö EJY ry:n Vertaisresepti-hanke (2016–2017)

Kuntoutussäätiö arvioi Vertaisresepti-hankkeen vaikuttavuutta. Vertaisresepti-hankkeen tavoite on edistää vertaistuen saamista sairaalaympäristössä. Kuntoutussäätiö arvioi hankkeen mahdollisuuksia juurruttaa vertaistoiminta oikea-aikaiseksi osaksi potilaan hoitokokonaisuutta ja julkisen sektorin palvelurakenteita. Vaikuttavuuden arviointi toteutettiin osana Hyvän mitta -hankekokonaisuutta.

Vaikuttavuuden arviointi Nummelan Palloseuran yhteiskunnallisesta toiminnasta (2016–2017)

Kuntoutussäätiö arvioi Nummelan palloseuran yhteiskunnallisen toiminnan vaikuttavuutta. Arvioinnissa keskityttiin kolmeen eri toimintamuotoon, joista käytettiin nimityksiä 1) ikään-tyneiden kotiliikunta, 2) päiväkotiliikunta, 3) kehitysvammaisten jalkapalloliikunta. Vaikuttavuuden arviointi toteutettiin osana Hyvän mitta -hankekokonaisuutta.

Vaikuttavuuden arviointi: Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy (2016–2017)

Arvioitiin Kierrätyskeskuksen työllistämistoiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Arvioinnissa käytettiin vaikuttavuuden arviointimallia, jossa kohteena olivat sekä tulokset ja vaikutukset että toimenpiteet ja prosessi. Vaikuttavuuden arvioinnissa pyrittiin ymmärtämään vaikuttavan toiminnan mekanismi, sekä sen toteuttamisen mahdolliset esteet, mahdollistajat ja kriittiset tekijät. Arvioinnissa huomiointiin myös kontekstitekijät ja tiedonkeruussa hyödynnettiin motivaatioon, mahdollisuuksiin ja kyvykkyysiin liittyvää viitekehystä. Vaikuttavuuden arviointi toteutettiin osana Hyvän mitta -hankekokonaisuutta.

PURA - toiminnasta työkykyä -kehittämissankkeen arviointitutkimus (2014–2017)

Hankkeessa kehitettiin Kelan rahoituksella uudenlaista yhteiskuntatakuuseen soveltuvaa toiminnallisen työkyvynarvioinnin ja kuntoutumisen mallia nuorten työpajoille sekä nuorten syrjäytymistä ehkäisevää alueellisen viranomaisverkoston toimintamallia. Kehittämishankkeesta vastasi Hengitysliiton Sytyke Centre ja kehittämistyötä tukevasta tutkimuksesta Kuntoutussäätiö. Tavoitteena oli edistää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuntoutumista, työelämävalmiuksien parantumista ja työelämään sijoittumista.

Harvinaista työniloa -hankearviointi (2016)

Hankkeen tavoitteena oli edistää työelämässä mukana olevien yli 40-vuotiaiden harvinaisiin sairaus ja vamma-ryhmiin kuuluvien työhyvinvointia ja työssä jaksamista kehittämällä rääätälöityjä avokuntoutuspalveluja. Hankkeessa kartoitettiin harvinaisuuden aiheuttamia työssä selviytymisen tai jaksamisen haasteita ja etsittiin niihin ratkaisumalleja. Hankkeessa muodostettiin 15 hengen pilottiryhmä, jolle järjestettiin avomuotoista yksilö- ja ryhmäkuntoutusta. Lisäksi tavoitteena oli tuoda työterveyshuollon tietoisuuteen harvinaissairauksien erityispiirteitä sekä tuottaa materiaalia tämän tueksi. Hanketta rahoitti Tampereen Hengitysyhdistys ry.

JAKE-järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishankkeen kehittämisverkoston konsultointi sekä hankkeen ulkoinen arviointi (2015–2016)

Tavoitteena oli edistää JAKE-hankkeen työntekijöiden ja eri sidosryhmien toteuttamaa kehittämistyötä. Ulkoinen arviointi toteutettiin prosessiarvioinnin ja hankkeen toiminnan kokonaisarvioinnin avulla. Pohjois-Karjalan kansanterveys ry toimi hankkeen rahoittajana.

Koppi kuntoutuksesta -projektin kehittämistyötä ja sen tuloksia koskeva arviointitutkimus (2015–2016)

Kela toteutti vuosina 2015–2016 Koppi kuntoutuksesta -kehittämisprojektin, jonka avulla kehitettiin erityisesti terveydenhuollon sekä muiden kunnan toimijoiden ja Kelan välistä yhteistyötä sekä luotiin uusia toimintamalleja tukemaan henkilön siirtymistä terveydenhuollon hoitopolulta joustavasti Kelan kuntoutuspolulle. Arviointitutkimuksen tavoitteena oli arvioida projektiin osallistuvien tahojen toimintaa ja kehittämistyötä ja sen tuloksia. Arviointitutkimus oli Kelan rahoittama.

Klubitalot-hankkeen kehittävä arviointi (2013–2016)

Pohjoisen Klubitalot -hankkeen (Oulu, Rovaniemi ja Kajaani) toimintaa arvioitiin ja kehitettiin hankkeen alusta alkaen. Erityisenä painopisteenä oli tuetun työllistymisen mallin mukaan ottaminen Klubitalojen toimintaan. Nuorten Ystävät rahoitti hankkeen.

Nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistus- toimenpideohjelman arviointi (2014–2015)

Kuntoutussäätiö osallistui yhteistyönä Owl Groupin kanssa tehtyyn nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen ohjelma-arviointiin. Arvioinnissa selvitettiin, miten vuosina 2014 ja 2015 kehittämishankkeissa tehdyt toimenpiteet olivat edistäneet nuorten työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen laajentamista ja laadun parantamista. Arvioinnissa selvitettiin toimenpiteiden tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta koulutuksen järjestäjän, opiskelijan, työpaikkojen ja yhteiskunnan näkökulmista. Hanke oli opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama.

Työhönkuntoutuksen kehittämishankkeen (TK2) kehittävä arviointi, palveluntuottajan näkökulma (2012–2015)

Arvioinnin kohteena oli Kelan työhön kuntoutuksen toisen vaiheen (TK2) kehittämishanke. Hankkeessa kokeiltiin kuntoutusmallia, joka perustui aiemmasta kehittämistyöstä saaduille tuloksille sekä kuntoutusta koskevalle tietämykselle. Tätä mallia testattiin ja kehitettiin viidessä kuntoutuspalveluja tuottavassa laitoksessa ja tavoitteena oli, että se voitaisiin siirtää kehittämishankkeen päätyttyä kuntoutustoi-mintaan. Kuntoutussäätiö vastasi TK2-hankkeen kehittävä arvioinnin kokonaisuudesta palveluntuottajan näkökulman osuudella. Hanke oli Kelan rahoittama.

Kuntoutuksen suunnannäyttäjä

Kuntoutussäätiö

Pakarituvantie 4-5
00410 Helsinki
www.kuntoutussaatio.fi